

BULLETIN

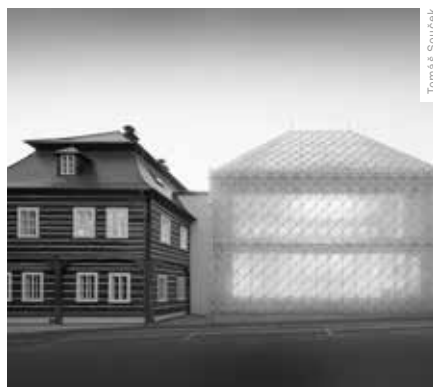
2022/2023

MÁME VYBRÁNO

Inspirace při záchraně památek

KONFERENCE OBNOVENÉ DĚDICTVÍ A OBJEVENÉ POKLADY
SOUTĚŽ OCENILA VÝJIMEČNÉ VEŘEJNÉ SBÍRKY
TIPY ČESKÝCH A MORAVSKÝCH KRAJŮ

Tomáš Souček

ÚVODEM

Projekt MÁME VYBRÁNO má za sebou skvělý rok. V soutěži veřejných sbírek hlasovalo přes 8 tisíc lidí, což dokazuje skutečně velký zájem o svět kolem nás. Díky nové spolupráci s odbornými partnery se nám podařilo mezi finalisty rozdělit 115 tisíc korun. A protože je potřeba umět snít a nedávat si nízké cíle, chceme v příštím roce částku posunout ještě výš, ideálně na jeden milion korun. Možná jste to právě vy, kdo nám s tím pomůže.

Nový, neokoukaný formát měla konference MÁME VYBRÁNO, která propojila vlastníky respektovaných proměn s veřejností. Z formátu klasické konference jsme se posunuli do diskuzního pořadu, jakési památkářské talk show, a otevřeli tak prostor pro sdílení zkušeností a čerpání inspirace. Setkání neslo název Obnovené dědictví a představilo oceňované projekty, díky kterým je Česko zase o trochu krásnější.

Bulletin MÁME VYBRÁNO tohle všechno shrnuje. A nadto přidává tipy z českých a moravských krajů. Novinky z oblasti památkové péče. Abyste i vy měli vybráno.

Přeji vám příjemné čtení.

Jan Štifter

KRÁTKÉ ZPRÁVY

PODPORA Z IROP

Cílem Integrovaného regionálního operačního programu je zachování hodnot kulturního dědictví v České republice a zvýšení zájmu o něj. Dále se zaměřuje na zlepšení stavu

památek a muzeí, rozvoj edukačních aktivit či rozvoj udržitelného cestovního ruchu. Na období 2021–2027 je připraveno 8,8 miliard korun. Momentálně je otevřená výzva pro knihovny. www.irop.mmr.cz

PROGRAM PODPORY

Ministerstvo kultury přijímá do 4. listopadu žádosti v Programu podpory pro památky světového dědictví v roce 2023. Tento program podporuje památky zapsané na Seznamu světového dědictví a památky, u kterých byl podán návrh na nominaci na tento seznam (tzv. Národní indikativní seznam). Oprávněným žadatelem je fyzická či právnická osoba s výjimkou státních příspěvkových organizací zřizovaných Ministerstvem kultury. www.mkcr.cz

Wikimedia Commons | Licence: CC-BY-SA 3.0

GRANTOVÉ PROGRAMY

Wikimedia Commons | Licence: CC-BY-SA 4.0

Nadace Ivana Dejmalu pro ochranu přírody se zaměřuje na podporu ochrany a obnovy hodnot přírodního a krajinného prostředí. Poskytuje nezávislou finanční pomoc organizacím i jednotlivcům, jejichž činnost je ve shodě s posláním nadace. Žádosti o nadační příspěvek je možné podávat podle typu programu, a to buď celoročně bez omezení, nebo ke konkrétnímu termínu uzávěrky. www.nadaceivnadejmala.cz

FOND KULTURY A UMĚNÍ

Nadace Preciosa přispívá především nekomerčním právníkům osobám a sleduje potřeby v regionu

na severu Čech, ve vybraných činnostech působí i celorepublikově. V oblasti obnovy památek je dotace poskytována na rekonstrukci nebo údržbu kulturních a historických památek či jiných objektů. www.nadace.preciosa.cz

SPOLUPRACUJEME

PROJEKT MÁME VYBRÁNO POŘÁDÁ OD ROKU 2012 INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU – NEZISKOVÁ ORGANIZACE, KTERÁ POMÁHÁ ŠÍŘIT OSVĚTU A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V PÉČI O PAMÁTKY. VÁŽÍME SI DLOUHODOBÉ SPOLUPRÁCE A ZÁŠTITY VÝZNAMNÝCH INSTITUCÍ:

MINISTERSTVO
KULTURY

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ASOCIACE KRAJŮ
ČESKÉ REPUBLIKY

Marek Končecny

SOUČASNÝ STAV KARVINSKÉHO NÁDRAŽÍ

Roman Lindner

KONCOVÉ NÁDRAŽÍ

SOUTĚŽ MV

Královnou sbírek je letos nádražní budova v Karviné

ČESKO | Odkup historické budovy v Karviné opanoval letošní soutěž MÁME VYBRÁNO. V kategorii Cena veřejnosti získal 40 procent všech hlasů. Výsledky vyhlásil v polovině září pořádající Institut pro památky a kulturu v prostorech pražského dominikánského kláštera.

Volání S. O. S. Karviná vyslyšely více než tři tisíce lidí. Sbírkou proti demolici, slibují její pořadatelé. Objekt z konce 19. století chtěla Správa železnic zbourat, spolek se ale rozhodl, že historickou budovu vykoupí. Lidé se tak skládají, aby nádraží vyplatili a nabídli mu důstojnou budoucnost.

„První krok, zastavení demolice, se podařil. Nádražní budova v Karviné – Novém Městě, pocházející z roku 1898, je jednou z mála dochovaných historicky cenných staveb na území města a symbolem průmyslového rozvoje obce na počátku 20. století. V době

svého vzniku se stala onou pomyslnou bránou do světa,“ vysvětluje Radim Kravčík ze sdružení S. O. S. Karviná.

Na druhé místo lidé svým hlasováním posunuli opravu varhan ve Vysokých Studnicích (Život pro varhany, z. s.), třetí pozici obsadila záchrana kostela sv. Linhartu na Kostelním ostrově (Obec Pasohlávky). Institut pro památky a kulturu mezi finalisty tentokrát rozdělil částku ve výši 115 tisíc korun – karvinské nádraží si tak na účet připsuje 44 500 korun, varhany 13 500 korun a kostel sv. Linhartu 10 500 korun. Za 11 let existence soutěže MÁME VYBRÁNO tak na oceněné sbírky odeslal Institut už téměř celý jeden milion korun.

„Takový výrazný náskok při hlasování jsme v soutěži ještě neměli. Snad jen Junáci získali v minulosti výraznější náskok u své sbírky na údržbu a rekonstrukci mohyly na Ivančenkě, tedy opět Moravskoslezský kraj. Je vidět, že tam žijí opravdoví srdcaři a lidé s láskou k historii. Jen nadšení ovšem nestačí. Všichni lidé kolem nádražní budovy v Karviné museli pro výsledek něco reálně udělat. Je to obdivuhodné. Věřím, že i tento příklad může inspirovat další lidi, kterým památky nejsou lhostejné,“ říká ředitel Institutu pro památky a kulturu Aleš Kozák.

Finančně nejúspěšnější sbírkou se letos stala oprava kostela v Rapotíně, podařilo se získat přes tři miliony korun. V těsném závěsu je obnova dře-

TEXT JAN ŠTIFTER
FOTO ARCHIV PROPAMÁTKY

Simona Jelínková

Vojtěch Kemný

VARHANY VE VYSOKÝCH STUDNÍČÍCH

věného kostela Božího Těla v Gutech, na třetí pozici se pak objevila obnova požárem zničeného kostela sv. Michaela v pražské zahradě Kinských.

Cenu redakce získal spolek Sanctus Castulus s projektem Obnova tuzemského zvonového fondu a jeho technického zajištění. Ocenění si odnesli také nadšenci Zubrnické museální železnice a Hrady na Malši, které sbírají peníze na výzkum a dokumentaci středověkých sídel v jejíž nejjižnějších Čechách.

Soutěž MÁME VYBRÁNO podporuje veřejné sbírky od roku 2012. „Do té doby vlastně nikdo nevěděl, kolik je u nás veřejných sbírek na památky, nebyl v tom přehled. Nikdo ani neuměl odpovědět, kolik se na tyto účely vybere peněz. To jsme chtěli změnit. V roce 2012 jsme zmapovali přes 100 sbírek, letos jich bylo už přes 300. Tím, že sbírky mapujeme, píšeme o nich, oceňujeme je, inspirujeme další k tomu, aby zachránili kus našeho společného kulturního dědictví,“ doplňuje Aleš Kozák.

Redakce se rozhodla udělit čestné uznání panu Václavu Kotalovi, díky kterému kaple sv. Antonína v Nihošovicích na Strakonicku získala 17 nových dřevěných lavic. Jeho strýcové, bratři Machové, mu totiž odkázali svou pozůstalost a on se rozhodl ji věnovat na jejich výrobu. Motivaci, ale i průběh celé akce shrnul v krátkém rozhovoru, který s ním za tým PROPAMÁTKY vedl redaktor Zbyněk Konvička.

Jaký vztah máte k obci Nihošovice a kapli sv. Antonína?

Je to malebné místo s kopečkem nad obcí, odkud se z kaple sv. Antonína rozléhá zvuk zvonů, který je slyšet široko daleko. Připomínají poledne a klekáním konec pracovního dne. Stavba vznikla jako poděkování za uzdravení.

Poslední dobou se do pozornosti dostává takzvané darování ze závěti na bohubilé projekty. Ve vašem případě jste se rozhodl dědictví po svých strýcích využít pro zhotovení nových kostelních lavic do nihošovické kaple. Nebyli to sice přímo vaši strýcové, kteří by tak učinili ve své poslední vůli, přesto jejich peníze z pozůstalosti posloužily veřejnému účelu. Co vás vedlo k tomuto rozhodnutí?

Dědictví je závazkem, s nímž nelze libovolně nakládat. Zásadní je přemýšlet o přáních zůstavitelů a spravovat jejich majetek v duchu těchto přání.

Co by na tento dobročinný skutek říkali dnes vaši strýcové, bratři Machové?

Byli skromní, potěšilo by je to, sami by zůstali v pozadí.

Co vás vedlo k nápadu využít pozůstalost právě na zhotovení nových kostelních lavic?

Původní lavice byly v dezolátním stavu. Jelikož máme v širší rodině truhláře a jeho otec byl kamarád strýčků, s nímž jsem si o nich často povídal, přišel tento nápad.

Jak dlouhá cesta byla od první myšlenky k samotné realizaci?

Asi rok. Potřeboval jsem souhlas obce Nihošovice, která je majitelem této kaple.

Kdo se na zhotovení lavic podílel a kdo byl autorem jejich návrhu? Jak dlouho lavice vznikaly? Inspiroval jste se někde, jak by měly lavice vypadat?

Lavice zhotovil truhlář Petr Kotál z Němčtic a práce mu zabraly 300 hodin. Do ničeho jsem mu nezasahoval, kompletní návrh včetně nového uspořádání lavic je jeho dílem dle barokního vzoru.

Jaká byla spolupráce s obcí, farností, případně s komunitou nihošovických občanů?

S obcí byla spolupráce výborná, zastupitelstvo vše jednohlasně odsouhlasilo a podpořilo včetně finančního podílu. Hotové dílo bylo obci předáno před nihošovickou poutí v roce 2020. Farnost z Volyně slouží v kapli bohoslužby o pouti a posvícení a také ji to potěšilo. Občané Nihošovic se zúčastnili odvozu starých lavic, úklidu a montáže nových. Mimo bohoslužby slouží kaple i adventnímu koncertu. Diváci byli příjemně překvapeni.

Dokázal byste popsat vaše pocity z dokončeného díla nového kostelního mobiliáře, který může sloužit desítky možná stovky let?

Věřím, že lavice budou sloužit stovky let, jsou dubové a nádherně zpracované. Pro mě je důležité, že jsem snad peníze využil tak, jak by si strýčci přáli.

FINALISTÉ SOUTĚŽE MÁME VYBRÁNO

VÝSLEDKY SOUTĚŽE:

Cena veřejnosti 2022

- S.O.S. Karviná, z. s.**
ODKUP HISTORICKÉ NÁDRAŽNÍ BUDOVY V KARVINÉ, JEJÍ REKONSTRUKCE A PROVOZ
- Život pro varhany, z. s.**
OPRAVA VARHAN VE VYSOKÝCH STUDNÍČÍCH
- Obec Pasohlávky**
ZÁCHRANA KOSTELA SV. LINHARTA NA KOSTELNÍM OSTROVĚ
- Římskokatolická farnost Plumlov**
GENERÁLNÍ OPRAVA VARHAN V KOSTELE NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE V PLUMLOVĚ
- Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského**
OBNOVA BOROMEJSKÉ ZAHRADY
- Letohradský železniční klub, z. s.**
OPRAVA PARNÍ LOKOMOTIVY 328.011
- Spolek TRINITAS**
ZÁCHRANA A OBNOVA KOSTELA NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE VE ZDOŇOVĚ
- Barokní dvůr BOROTÍN, z. s.**
OBNOVA KULTURNÍ PAMÁTKY STARÝ ZÁMEK
- Římskokatolická farnost – děkanství Opočno**
ZÁCHRANA, OPRAVA A REKONSTRUKCE NEMOVITÝCH A MOVITÝCH OBJEKTŮ A PŘEDMĚTŮ
- Římskokatolická farnost Mojžíř**
OBNOVA VARHAN A KŮRU V KOSTELE SV. ŠIMONA A JUDY V MOJŽÍŘI
- Spolek přátel kaple sv. Martina, z. s.**
REKONSTRUKCE KAPLE SV. MARTINA
- Spolek ROKYCANŠTÍ PATRIOTI**
RESTAUROVÁNÍ VARHAN V KOSTELE PANNY MARIE SNĚŽNÉ V ROKYCANEC
- Spolek Michael**
REKONSTRUKCE KOSTELA SV. ARCHANDĚLA MICHAELA VE SMRŽOVCE
- Římskokatolická farnost Pohořelice**
REKONSTRUKCE A REST. PRÁCE NA KOSTELÍCH SV. JILJÍ A SV. JANA NEPOMUCKÉHO
- Ocelová pěst, z. s.**
OPRAVA KOSTELA SV. OSVALDA V OBCI NEBANICE

Finančně nejúspěšnější sbírky v roce 2021

- Oprava kostela v Rapotíně**
Vyhlášovatel: Římskokatolická farnost Rapotín
- Obnova dřevěného kostela Božího Těla v Gutech**
Vyhlášovatel: Město Třinec
- Obnova požárem zničeného kostela sv. Michaela v zahradě Kinských**
Vyhlášovatel: Hlavní město Praha

Cena redakce

- Sanctus Castulus, z. s.**
Obnova tuzemského zvonového fondu a jeho technického zajištění
- Zubrnická museální železnice, z. s.**
Obnova železniční tratě Zubrnice–Lovečkovice
- Hrady na Malši, z. s.**
Výzkum a dokumentace hradů na řece Malši

Čestné uznání

Václavu Kotalovi za financování nových kostelních lavic v kapli sv. Antonína v Nihošovicích z nabytého dědictví

Konference jako diskuzní salon

Když jsem v roce 2012 přišel na poradu s nápadem, že připravíme novou konferenci na téma financování památek, možná jsem mnohé překvapil. Vždyť jsme v té době monitorovali dotace i veřejné sbírky a prezentovali je na internetovém portálu PROPAMÁTKY. Pouhé předávání informací ale nestačí. Je třeba je interpretovat, ukazovat, co funguje a kde. Poučit se ze zkušeností ostatních. A tak jsme začali. Každý rok v barokním refektáři dominikánského kláštera v centru Prahy.

Věnovali jsme se veřejným sbírkám, dotacím, mecenášům, podnikání v památkách, ale třeba také úsporám, rozpočtům a dalším tématům. Každý rok byl jiný, ale přesto vzácný v podobě nových informací a kontaktů. Zanedlouho jsme nabídli zájemcům také sborníky přednášek z těchto setkání.

Po 10 letech jsem na poradu přišel znovu s nápadem. Nikoliv na další konferenci, ale na proměnu té stávající. Po dekádě jsme upustili od dlouhých prezentací. Přednášky vyměnili za panelové diskuze, na které zveme špičky v oboru – majitele památek, kteří byli za svůj přístup oceněni v některé z památkářských, architektonických, developerských či jiných soutěží. Každý účastník se tak letos mohl setkat přímo v sále třeba s majitelem světově známé sklárny Lasvit z Nového Boru, ředitelem Národního muzea v přírodě z Rožnova pod Radhoštěm, iniciátorem záchrany Mederova domu v Žatci a řadou dalších osobností. Ty ve třech diskuzních blocích doprovází tři zkušení moderátoři. Letošní hvězdou na pódiu byl třeba architekt a herec David Vávra.

Setkání se tak z klasické konference proměnilo v diskuzní salon. Do něho budeme zvát každý rok odvážné a zkušené, kteří stojí za záchranou konkrétní památky a jsou ochotni veřejně sdílet svůj příběh a zkušenosti třeba právě s vámi.

Fotografie
a postřehy
z 11. ročníku

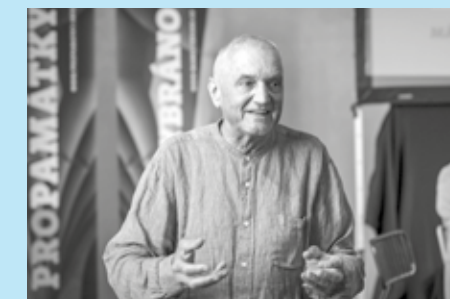
TEXT ALEŠ KOZÁK
FOTO ANNA ŠOLCOVÁ

Hledáme cestu a svítíme na ni těm, kteří vyhlazují jizvy minulosti

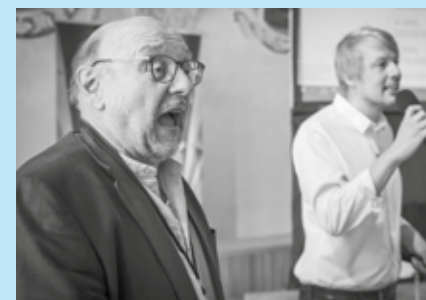

Salon názorů

Tradiční setkání
v dominikánském klášteře
v centru Prahy pořádáme
od roku 2012. Nová podoba
konference nabízí setkání
s osobnostmi a majiteli
zachráněných památek.

V roce 2022 pozvání přijal
architekt David Vávra, majitel
společnosti Lasvit Leon Jakimič,
ředitel Národního muzea
v přírodě Jindřich Ondruš
a další.

Konferenci podpořili firemní
partneři nejen finančně, ale také
zapůjčením vybavení
nebo svými výrobky.

HRAD STRAKONICE

EXPOZICE DUD A DUDÁCTVÍ

EXPOZICE ČZ – MOTOCYKLY, KTERÉ PROSLAVILY ZNAČKU ČZ PO CELÉM SVĚTĚ.

AMBIT

JIHOČESKÝ KRAJ

Nové expozice v Muzeu středního Pootaví Strakonice

Po třech letech a devíti měsících se 1. dubna znovu otevřely brány strakonického muzea. Skončila jedna z největších rekonstrukcí části strakonického hradu za poslední desetiletí. Návštěvníky vítá pět nových expozic, nové zázemí i společenské a edukační sály. Do nových prostor se přestěhovala i muzejní knihovna a badatelna.

Jihočeský kraj

TEXT PHDR. IVANA ŘÍHOVÁ
FOTO ARCHIV MUZEA STŘEDNÍHO POOTAVÍ,
JIŘÍ STRAŠEK, RYTÍŘ MALTÉZSKÉHO
ŘÁDU

V lednu 2018 uspělo muzeum v 52. výzvě IROP. Projekt Obnova vybraných objektů v areálu NKP strakonický hrad dostal finanční podporu z EU a MMR ČR ve výši cca 109 milionů korun (95 % z celkových nákladů projektu). Jednalo se o rekonstrukci objektů ve vlastnictví Jihočeského kraje, který ze svého rozpočtu také projekt kofinancoval, předfinancoval a hradil i vícepráce vzniklé během rekonstrukce. Celkové náklady na rekonstrukci se vyšplhaly přibližně na 140 milionů.

Úpravy probíhaly v tzv. Bavorském paláci, kde je umístěno muzeum, v budově bývalého děkanství s kapitulní síní a ambitem (dříve komenda maltéžského řádu) a ve spojovacím krčku mezi I. a II. nádvořím. Od 1. července 2018 bylo muzeum uzavřeno a po vystěhování předáno firmě POHL cz, a.s., z Roztok k realizaci stavby.

Po dvou a půl letech byly stavební práce ukončeny a prostory předány zpět muzeu. Realizovány byly nákladem 78 052 227,72 Kč. Předmětem rekonstrukce byla výměna všech rozvodů elektřiny, vody i kanalizace, které již byly na hraně životnosti. Narušená statika byla opravena doplněním ocelových nosníků a táhel. Krov a stropy byly vyprotézovány, uhníla zhlaví trámů odřezána a doplněna. Provedené dendrochronologické průzkumy prokázaly, že nejstarší stropní trámy byly zhotoveny z borovic a smrků kácených v letech 1353–1355. Dále byly datovány konstrukce zhotovené ze smrků, borovic a bříz pokácených v letech 1404–1409 a smrků kácených v letech 1461–1462, 1547–1549 a roku 1664.

Odstraněny byly i všechny novodobé prvky a různé sádkartonové příčky a stropy. Novinkou je i připojení na dálkové vytápění. Kapitulní síň spotřebovala jeden a půl kilometru podlahového potrubí, celkově je ho na celém objektu položeno kolem pěti kilometrů. Temperováním expozic se prodloužila možnost jejich využití po celý rok. Výstavbou výtahu ve spojovacím krčku

mezi I. a II. nádvořím se hradní expozice alespoň částečně zbavila bariér.

Silnoproudé kabely jsou namontovány v délce 11 kilometrů, slaboproudé kabely v délce 5 kilometrů. Bylo odkryto a opraveno 280 metrů čtverečních trámových stropů. V průběhu rekonstrukce bylo položeno cca 900 metrů čtverečních cihlové dlažby, repasováno nebo opraveno 300 kusů dveří a oken.

K 31. prosinci 2020 byly dokončeny a převzaty i restaurátorské práce na nástěnných malbách ve všech objektech a restaurování kamenných prvků v celkové výši 6 690 395 Kč.

Stavba přinesla i vzácné objevy. V jednom ze sálů v objektu bývalé komendy byly odkryty rozsáhlé nástěnné malby, které jsou datovány do poloviny 18. století. Jedná se o čtyři průhledy do krajiny. Na obnově nástěnných maleb pracovali tři restaurátoři celkem 10 měsíců. Nástěnné malby byly objeveny a zrestaurovány i ve vedlejším salonku. Překvapení čekalo na odborníky i v přízemí hradního paláce, v tzv. edukačním sále. Na jedné ze stěn se nachází erb velkopřevora Othenia Bernarda Maria Lichnowskeho-Wardenberga, který byl významným představitelem řádu maltéžských rytířů, symbolizujícího charitu 19. století. I tato nástěnná malba byla zrestaurována.

Skutečným klenotem jsou potom více než 600 let staré dřevěné trámy

se šablonovou výmalbou ukryté pod podlahou v bývalé expozici 19. století. Veškeré objevy jsou zrestaurovány a zpřístupněny veřejnosti.

Na stavební rekonstrukci navázala tvorba nových expozic včetně interierového osvětlení a vybavení audio-video technikou. Výtvarné řešení expozic navrhl kolektiv architektů: H. Fetterle, M. Čejka a V. Lstibůrek, grafické práce prováděl zkušený grafik Petr Liška.

Nové expozice představují pět hlavních oblastí, které jsou pro město Strakonice typické: textilní výrobu, průmyslovou výrobu ČZ (zbraně, motocykly, současný výrobní program), dudáckou a loutkářskou tradici. V prostorách bývalé komendy maltéžského řádu vznikla zcela nová, v České republice jediná expozice věnovaná historii a současnosti tohoto řádu ve spojení s historií města. Málokdo již dneska ví, že maltéžský řád sídlil ve Strakonici téměř 700 let a 3 století zde bylo i sídlo velkopřevorství. Za tuto dobu zasáhl téměř do všech oblastí života ve městě.

Pro návštěvníky jsou expozice rozděleny do dvou prohlídkových okruhů. Součástí expozice maltéžských rytířů je i prohlídka kapitulní síně s ambity a prohlídka expozic v Bavorském paláci je spojena s výstupem na gotickou věž Rumpál a černou kuchyní. Více informací najdete na www.muzeum-st.cz.

Při realizaci expozic se nezapomínalo ani na děti a různé interaktivní prvky, které jim pobyt v prostorách muzea jistě zpříjemní. Součástí prohlídky jsou i dva animované filmy, které zjednodušenou formou představují příchod johanitů do Strakonice a vývoj hradu od 12. století.

Nové je i logo a web muzea. V prodeji jsou nové odborné publikace, komiks a omalovánky pro nejmenší. Vše s vazbou na nové expozice a jejich obsah.

Muzeum středního Pootaví Strakonice se touto rekonstrukcí zařadilo mezi moderní pamětové instituce 21. století. ■

ROKOKOVÝ SALONEK

OBDOBÍ CHÁTRÁNÍ ZÁMKU. ZÁMEK BYL NEPŘÍSTUPNÝ VEŘEJNOSTI.

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Zámek Zvěstov: Jako fénix z popela

Zámek Zvěstov se nachází asi 20 kilometrů jihovýchodně od města Benešov v malé obci Zvěstov ve Středočeském kraji. Ještě před několika lety to vypadalo, že ruina, která ze šlechtického sídla po úplném vybydlení zemědělským družstvem zůstala, je odsouzena k zániku. Díky aktivitě obce Zvěstov ale můžeme s hrdostí prohlásit, že se ve Středočeském kraji daří zachránit další památku.

Středočeský kraj

TEXT BLANKA ŠVARCOVÁ
FOTO ARCHIV OBCE ZVĚSTOV

Areál zámku ve Zvěstově byl postaven jako panské sídlo přibližně v polovině 14. století. Největší přestavbou pak prošel na konci 16. století a konečnou podobu dostal v 18. století. Bohužel se o vzhledu zámku můžeme dozvědět pouze z dobových kreseb a fotografií. V roce 1948 po jeho zestátnění zde začalo působit JZD, které budovu zcela zdevastovalo. V přízemí se chovala prasata a brojeři, další prostory

STAV ZÁMKU PŘED REKONSTRUKCÍ

byly využívány jako sýpka a skladiště. Špýchar, který stál v sousedství, se už nepodařilo obnovit a stavební materiál z něho sloužil k opravě zámku. V interiéru se dochovala renesanční omítka a část výmalby reprezentačního sálu, některé fresky pocházejí od malíře Mikoláše Alše.

V jádru se jedná o gotickou tvrz, později renesančně přestavěnou a v 19. století upravenou v historizujícím stylu. Původně tu stála dvoukřídlá třípodlažní budova. V 70. letech 20. století postihla řízená demolice celý severní konec západního křídla. Navrtnuté otvory pro další nálože nasvědčují tomu, že bylo plánováno v demolici pokračovat, ale východní křídlo bylo nakonec ušetřeno. Provizorní opravou střechy, která byla provedena po zřízení krovu a stropů nad prvním a druhým patrem v prostoru bývalé gotické tvrze, bylo východní křídlo zámku koncem minulého století zachráněno. Pozůstatky bývalého západního křídla, včetně hlavního schodiště, jsou však doposud vystaveny povětrnostním vlivům.

V roce 2016 koupila zámek od restituenta Obec Zvěstov a ihned začala s čištěním prostoru kolem budovy a kácením náletů. Nový vlastník plánuje celkovou obnovu objektu a jeho dostavbu podle zaměření, které bylo provedeno před částečnou demolicí. V roce 2017 za přispění Havarijního fondu Ministerstva kultury byly provedeny práce na zajištění některých míst

STAV ZÁMKU V ROCE 1969 – ODSŤŘELENÁ ČÁST (M. POSSELT)

v havarijním stavu a podél jižního průčelí byl proveden odvodňovací příkop, který zlepšil vlhkostní poměry v interiérech přízemí.

Práce probíhaly podle projektové dokumentace první etapy obnovy, tzn. obnovy západního křídla zámku (statické zajištění dochovaného zdiva a dostavby nosných konstrukcí v původním konstrukčním uspořádání a tvaru). V roce 2018 bylo započato s vyklízením sutí z prostoru západního křídla, provizorním zakrytím obnažených konstrukcí a zajištěním (klínováním a spárováním) kleneb. V letech 2019 a 2020 probíhaly práce na statickém zajištění a dostavbě nosného zdiva západního křídla.

Při odebrání stavební sutí, která po odstřelu části objektu v 60. letech zůstala na místě, obnažili dělníci zachované zdivo v přízemí a vystavěli na něm i nové klenby. Kde která klenba stála, bylo patrné ze zbytků zdiva. Jak klenba vypadala, případně z jakého materiálu vznikla, zaznamenali v pláncích, náčrtech a popisech studenti Stavební fakulty Českého vysokého učení technického v Praze. Právě oni do Zvěstova dorazili v letech 1967 a 1968 předtím, než dal stělmistr pokyn k demolici.

Zámek byl dlouhodobě neudržovaný a po úplném vybydlení zemědělským družstvem překonal hrozbu celkové demolice, která byla částečně provedena. Aktivita a snaha obce je jedinou šancí na jeho záchranu. V roce 2021

byla dokončena dostavba částečně odstřeleného západního křídla včetně střešního pláště. Cílem prací v roce 2022 a 2023 je komplexní odstranění havarijního stavu celého jižního křídla včetně krovu a střechy. Tím by byla dokončena obnova objektu ve fázi hrubé stavby.

Celkem bylo od roku 2017 do objektu investováno včetně obdržení dotací více než 18 milionů korun. Tato investovaná částka, která byla kombinována z různých dostupných dotačních prostředků, svědčí o velké snaze památku zachránit a vdechnout jí nový život a smysluplné využití. Obec Zvěstov jako majitel a správce objektu je manažersky připraven na rozsáhlou rekonstrukci, kdy výsledkem bude

objekt, který bude možné prezentovat veřejnosti.

V roce 2017 byla obnova památky podpořena z Havarijního fondu a v letech 2018–2022 z Programu záchrany architektonického dědictví – oboje zdroje Ministerstva kultury ČR. V letech 2018, 2020, 2022 obdržel majitel dotace od Středočeského kraje v rámci Programu na obnovu památek určených ke společenskému využití.

V současné době probíhají na budově zámku rozsáhlé práce, které mají vrátit budově její historickou podobu. V plánu je využití prostoru zámku k pořádání společenských akcí, výstav a jednou z možností je i zřízení Muzea Zlatodolu Roudný. ■

V ROCE 2022 PROBÍHÁ REALIZACE II. ETAPY OBNOVY.

STAV ZÁMKU PO REALIZACI I. ETAPY OBNOVY

MOROVÝ SLOUP NA NÁMĚSTÍ REPUBLIKY V PLZNI

KOSTEL SV. VÁCLAVA V RADNICÍCH

KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE VE STŘÍBRĚ

SOUŠOŠÍ KALVÁRIE V PODMOKLECH

AREÁL LITEŇSKÉHO MLÝNA VE SLATINĚ U CHUDENIC

PLZEŇSKÝ KRAJ

Soutěž Památka Plzeňského kraje 2021

Již počtvrté byla v roce 2021 vyhlášena soutěž Památka Plzeňského kraje o nejlepší realizaci obnovy nemovité kulturní památky. Cílem soutěže je ocenění nejen úsilí vlastníků a snaha o jejich podporu, ale také rozšíření povědomí o kulturním dědictví Plzeňského kraje.

PLZEŇSKÝ KRAJ

Slavnostní vyhodnocení výsledků soutěže se z důvodu pandemické situace uskutečnilo až 6. června 2022 v rámci Dne památek a lidové kultury Plzeňského kraje, kdy byla z rukou hejtmána Plzeňského kraje Rudolfa Špotáka slavnostně předána ocenění v soutěži. Oceněné památky vybírala jak odborná komise, tak veřejnost, která mohla hlasovat prostřednictvím internetového portálu soutez.pamatka.plzensky-kraj.cz ve dvou kategoriích – Sochy a drobná architektura a Stavby.

Celkem bylo v roce 2021 do soutěže nominováno 19 kulturních památek s tím, že oproti předchozím ročníkům se do soutěže mohly přihlásit i památky, jejichž obnova byla dokončena již v roce 2020, kdy se soutěž vzhledem k pande-

mické situaci nevyhlášovala. Nominace zdařilých příkladů obnovy kulturních památek do soutěže zasílaly obecní úřady obcí s rozšířenou působností v Plzeňském kraji a Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni. Ze strany veřejnosti bylo na podporu soutěžních památek zasláno celkem 2 810 platných hlasů. Ocenění Památka Plzeňského kraje – Cena veřejnosti 2021 si tentokrát odnesly dokončená obnova střešního pláště a obnova fasád věže a průčelí kostela sv. Václava v Radnicích s celkovým počtem 479 hlasů a restaurování sousoší Kalvárie v Podmoklech s celkovým počtem 536 hlasů.

O hlavních cenách rozhodla na základě bodování pětičlenná odborná komise. Hlavní cenu Památka Plzeňského kraje 2021 v kategorii Sochy a drobná architektura získalo restaurování morového sloupu na náměstí Republiky v Plzni. Práce zahrnovaly celkové restaurování sochařské výzdoby i architektury monumentálního morového – mariánského sloupu, který je jednou z dominant plzeňského náměstí. Sochařské dílo bylo očištěno od černých krust, byly konzervovány dílčí poruchy, doplněna modelace chybějících částí a došlo i k doplnění všech zlacených atributů. Ocenění pro druhé a třetí místo za obnovu kulturní památky bylo uděleno za celkové restaurování sousoší Kalvárie v Podmoklech a za restaurování sochy sv. Jana Nepomuckého v Hracholuskách.

Hlavní cenou Památka Plzeňského kraje 2021 v kategorii Stavby bylo oce-

něno restaurování interiéru hřbitovního kostela Nanebevzetí Panny Marie ve Stříbře. Práce zahrnovaly zejména restaurování vnitřní malířské výzdoby a architektonických článků v interiéru kostela, který je unikátní renesanční sakrální novostavbou vystavěnou v 70. letech 16. století.

Dále odborná komise ocenila druhým místem zdařilou rekonstrukci bývalé vodní pily a stodoly v areálu Liteňského mlýna ve Slatině u Chudenic, které vlastníci obnovili do původního stavu včetně unikátního technického zařízení vodní pily. Na třetím místě se pak umístila celková obnova barokní kaple Panny Marie Pomocné v Chlumčanech včetně restaurování bočního oltáře svatého Dominika.

Vítězové soutěže byli odměněni originální cenou vyrobenou uměleckým sklářem speciálně pro soutěž, pamětním grafickým listem a dalšími věcnými cenami.

Možnosti podpory péče o kulturní dědictví v Plzeňském kraji

Na území Plzeňského kraje je možné najít bohatý soubor památkově hodnotných objektů a lokalit. Památkový fond kraje zahrnuje kromě 25 národních kulturních památek také 3 223 nemovitých kulturních památek, 4 409 movitých a dále 75 území s plošnou památkovou ochranou, které tvoří městské a vesnické památkové rezervace a zóny a dvě krajinné památkové zóny.

Zachování a obnova tohoto rozsáhlého kulturního dědictví patří mezi zájmy kraje, a proto na tyto účely každoročně přispívá prostřednictvím finanční pomoci v rámci vyhlašovaných dotačních programů v oblasti památkové péče. Vlastníci památkových objektů mohou žádat o příspěvek na financování projektů jejich obnovy ve třech dotačních programech.

Program Zachování a obnova kulturních památek Plzeňského kraje zahrnuje tři dotační tituly. První z nich je určen na podporu stavebních a restaurátorských prací souvisejících se zachováním a obnovou památkové hodnoty a podstaty památek. Druhý je zaměřen na podporu restaurování ohrožených nemovitých kulturních památek – uměleckořemeslných a výtvarných děl umístěných v exteriéru. Třetí je věnován podpoře restaurování varhan jako součástí nemovitých kulturních památek.

Další dotační program Obnova historického stavebního fondu v památkových rezervacích a zónách a staveb drobné architektury; kopie sochařských děl v exteriéru; podpora tvorby plánů ochrany na území Plzeňského kraje pomáhá prostřednictvím dotací ve čtyřech dotačních titulech. Prvním je podpora obnovy a rehabilitace staveb nebo jejich částí neprohlášených za kulturní památky nacházejících se na území památkových rezervací a zón. Druhý je věnován obnově staveb drobné architektury místního významu, které nejsou prohlášeny za kulturní památky, ale dotvářejí kulturní krajinu, jako jsou

například kapličky, křížky nebo boží muka. Třetí dotační titul se zaměřuje na podporu zhotovení a instalace kopií sochařských děl v exteriéru. Čtvrtý dotační titul, vyhlašovaný od roku 2019, je věnován podpoře tvorby plánů ochrany památkových rezervací a zón.

Samostatný dotační program Podpora péče o pomníky, válečné hroby a pietní místa na území Plzeňského kraje je určen pro poskytování dotací na obnovu pomníků, válečných hrobů a pietních míst jako připomínek historických událostí, československého odboje, boje proti totalitním režimům, obětí první světové války, nacistického teroru v letech 1938–1945 a komunistického režimu. Jako mnohdy opomíjené doklady novodobé historie, dědictví po předcích a místa úcty zasluhují takové objekty podporu, aby v důstojném stavu mohly dále plnit svoji funkci.

Celkový objem finančních prostředků v dotačních programech Plzeňského kraje v oblasti památkové péče byl v letošním roce 26,4 milionu korun. V rámci programu na zachování a obnovu kulturních památek bylo poskytnuto celkem 113 dotací v celkové výši 22 milionů korun. Na obnovu objektů v památkově chráněných územích, drobné architektury, kopie sochařských děl a podporu tvorby plánů ochrany bylo poskytnuto 57 dotací v celkové výši 4 miliony korun a 400 tisíc korun bylo rozděleno mezi 9 dotací v rámci programu na podporu péče o pomníky, válečné hroby a pietní místa. ■

PŘÍKLAD TRADIČNÍ FORMY UPOUTÁVKY, KTERÁ JE V SOULADU S PAMÁTKOVOU HODNOTOU BUDOVY.

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Program pro označování provozoven

Reklamní poutače a zařízení tvoří dominantní prvek ve všech moderních a živoucích městech. Jejich komerční role je nezpochybnitelná, nicméně historická a památková hodnota center měst jimi jednoznačně trpí. Fasády domů bývají zahlceny nadbytečnými prvky, které nerespektují objekt ani jeho prostředí a značně tím poškozují dojem celého města.

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

TEXT MAGISTRÁT HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY
FOTO ARCHIV MAGISTRÁTU HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

Na území hlavního města Prahy se nachází mimořádná městská památková rezervace – Historické centrum Prahy, které bylo v roce 1992 zapsáno na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, čímž byl potvrzen jeho celosvětový význam. V tomto urbanisticky a architektonicky mimořádně hodnotném prostředí však došlo v minulých letech k neúměrnému šíření firemních označení a reklamních zařízení. Mnohé z nich jsou řešeny

KAŽDÝ NÁVRH REKLAMNÍHO ZAŘÍZENÍ JE POSUZOVÁN INDIVIDUÁLNĚ.

nevkusně, velkoplošně, používají se kontrastní barvy, nebere se ohled na dochované památkové hodnoty budov. Firemní označení a reklamní zařízení významným způsobem ovlivňují výsledný vzhled veřejného prostoru. Není-li v historickém prostředí respektována tradiční forma upoutávky, dochází ke značnému narušení jeho kulturní hodnoty.

V současné době stále vzrůstá tlak na zvyšování počtu, velikosti ploch a viditelnosti reklamních prvků. Pro maximální zvýšení efektu upoutávky jsou fasády historických objektů často zahlcovány nevkusnými a nadbytečnými instalacemi, které již nelze považovat za standardní firemní označení (např. reklamní vlaječky propagující vybrané produkty nebo akustické poutače).

Hlavní město Praha se proto rozhodlo podpořit redukci vizuálního smogu prostřednictvím dotačního Programu pro označování provozoven na území Pražské památkové rezervace i pro rok 2023. Označováním provozoven se rozumí zejména práce související s grafickým návrhem, realizací a instalací: výstrče, vývěsního štítu, firemního nápisu, vitríny, menuboxu a nabídkové tabule, označení obchodního domu, úpravy výlohy a výkladce, které jsou v souladu s dokumentem Pravidla označování provozoven v památkově chráněných územích hl. m. Prahy a na kulturních památkách na území hl. m. Prahy, který najdete na webových stránkách odboru památkové péče <https://pamatky.praha.eu>. Jako in-

OZNAČENÍ PROVOZOVNY BY MĚLO RESPEKTOVAT ARCHITEKTONICKÉ HODNOTY DOTČENÉ NEMOVITOSTI.

spirace může sloužit nově vzniklý Manuál pro kultivovanou Prahu (<https://kultivovana.praha.eu>), který nabízí návod, jak své podnikání vizuálně prezentovat s respektem k hodnotám historického města, a prakticky shrnuje požadavky úřadů, které se k podobě označení provozoven vyjadřují.

Účelem dotace mohou být jen práce, jejichž provedení bylo schváleno závazným stanoviskem odboru památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy v souladu s § 14 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Dotaci je možno poskytnout na práce zahájené, provedené a dokončené od 1. 11. 2021 do 31. 10. 2022, a to až do výše 200 tisíc korun, maximálně však do 70 % celkových ustatných nákladů. Žadatelem přitom může být uživatel provozovny v objektu, který je vlastníkem, vypůjčitelem nebo nájemcem provozovny. Podnikatelé si mohou žádat o finanční prostředky ze strany hlavního města Prahy od 15. července do 31. října 2022 s tím, že dotace bude vyplacena v rámci následujícího roku na již zhotovené reklamní označení. Pro žadatele o dotaci jsou pořádány semináře, jejichž termíny jsou uvedeny na webových stránkách odboru památkové péče <https://pamatky.praha.eu>, případně je možné si s příslušným zaměstnancem odboru domluvit individuální konzultaci.

Označení provozovny by mělo plnit nejen vlastní reklamní funkci, ale svým

záměrem by mělo zároveň respektovat architektonické hodnoty dotčené nemovitosti a charakter prostředí Pražské památkové rezervace. Vizuální a estetická kultivace veřejného prostoru uličního interiéru je stěžejním bodem dotačního programu. Označení provozovny by mělo být přínosem jak pro památkový objekt, tak i pro veřejný interiér města a svou formou by mělo přispět k redukci vizuálního smogu (kupříkladu přizpůsobení označení prostředí změnou velikosti, barevnosti či četnosti loga oproti typovému standardu, intenzitě podsvícení).

Požadavky odboru památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy k instalaci firemních označení a reklamních a informačních zařízení všeho druhu vycházejí především

VÝSTRČE NA HISTORICKÝCH BUDOVÁCH MOHOU MÍT I SOUDOBÝ DESIGN.

z požadavku památkové péče, aby tyto prvky svým provedením respektovaly tradiční formy upoutávky, které byly v minulosti používány, a dále aby jejich umístěním nebyl poškozen autentický vzhled dotčené nemovitosti a přilehlého okolí. Každé firemní označení nebo reklamní a informační zařízení by mělo být provedeno tak, aby se stalo pouze nerušivým doplňkem fasády, respektive veřejného interiéru města.

Činnost, kterou odbor památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy v této oblasti kontinuálně mnoho let vyvíjí, má za cíl účinněji kultivovat vzhled veřejných prostranství města Prahy a zlepšovat tak celkový dojem návštěvníků i rezidentů hlavního města a krásy jeho unikátního historického dědictví. ■

MANUÁL PRO KULTIVOVANOU PRAHU

FOTOGRAFIE Z LETADLA, KTERÉ MŮŽE PŘISTÁT NA LETIŠTI VE SKUTČI.

PARDUBICKÝ KRAJ

Proměna hradu Rychmburk

Hrad Rychmburk v majetku Pardubického kraje má za sebou první úplnou turistickou sezonu. Začíná tak docela nová kapitola v mnohasetleté historii významné památky, jejíž historie sahá až do 13. století a je spojena s osobností Smila Flašky z Pardubic.

Pardubický kraj

TEXT MILAN NOVÁK
FOTO PARDUBICKÝ KRAJ A ARCHIV
REGIONÁLNÍHO MUZEA V CHRUDIMI

Hrad Rychmburk je klasickou ukázkou šlechtického hradu ze 13. a 14. století, který kombinoval tři základní prvky hradní dispozice: věž, hradbu a palác. Byl postaven v první čtvrtině 14. století Tasem z Mrdic, koncem 14. století patřil Smilu Flaškovi z Pardubic. Roku 1425 byl dobyt husity, v první polovině 16. století doplněn Jindřichem Štastným z Valdštejna o pozdně gotický palác, za Kinských barokně upraven v letech 1793–1798. Roku 1836 přešlo celé rychmburské panství do rukou německého šlechtického rodu Thurn-Taxisů. V roce 1945 byl velkostatek i hrad znárodněn a byl zde zřízen domov pro staré občany. Od roku 1953 sídlil na hradě domov důchodců, pro

jehož účely byl hrad upravován, nicméně v období následujících 50 let byl udržován po stavebně-technické stránce v relativně dobrém stavu. Od roku 2007 byl hrad využíván nadále pro sociální služby, konkrétně jako domov pro dlouhodobě duševně nemocné starší 18 let pod názvem Domov na cestě. V rámci transformace sociální péče s ohledem na připravovaný větší komfort klientů byl hrad Rychmburk v únoru roku 2021 převeden pod oblast kultury a památkové péče.

Regionální muzeum v Chrudimi převzalo hrad Rychmburk do správy jako své detašované pracoviště rozhodnutím Zastupitelstva Pardubického kraje dne 23. února 2021. Po odchodu klientů Domova na cestě, vyklizení jejich původních ložnic byly zahájeny interiérové úpravy budoucí výstavní expozice a návštěvnického zázemí. Součástí převedeného majetku jsou také silně svažitě pozemky pod hradem až k řece Krounce.

Turistické sezony 2021 a 2022

Zpřístupnění hradu předcházela prezentace hradu a jeho náplně pro média a reprezentaci Pardubického kraje, starosty okolních měst a obcí, ředitel kulturních institucí a památkových objektů v regionu. Během prvního otevíracího dne s výhodou vstupného zdarma navštívilo hrad 658 návštěvníků. Do konce historicky první „experimentální“ neúplné sezony 2021 navštívilo hrad skoro 9 tisíc turistů a do září 2022 si prohlídky hradního

50. LÉTA

VSTUP NA HRAD S ROZÁRIEM

areálu užilo již 11 tisíc spokojených návštěvníků. Pro ně byla na hradě zpřístupněna ve třetím podlaží stálá expozice o historii panství Rychmburk, která mapuje jednotlivé etapy vývoje rychmburského dominia a stavební podoby hradu. V severovýchodním křídle druhého podlaží, přístupném také ze schodiště z nádvoří, láká expozice Měšťanská domácnost první poloviny 20. století.

Vzhledem k historii Rychmburku jako místa výkonu trestního práva panství Regionální muzeum v Chrudimi instalovalo v hradním sklepení expozici o útrpném právu pomocí trojrozměrných předmětů (například natahovací žebřík, osel, španělská židle, palečnice, okovy). A pro prezentaci zejména mladých umělců, kreativců, výtvarníků či designérů v prvním podlaží severozápadního křídla v místnostech bývalé ergoterapie byla vytvořena Galerie hradu Rychmburk nabízející sezonně díla primárně regionálních autorů. Návštěvníci mohou ještě vystoupat do hradní věže ve výšce 55 metrů s výhledem do okolní krajiny, prohlédnout si zámekovou barokní kapli, koncertní sál a hradní sklepení z doby založení hradu.

Občerstvení návštěvníků je zajištěno nájemcem se zkušenostmi z Anglie v oboru gastronomie. Vybrané prostory hradu jsou na základě jednotlivě uzavřených smluv pronajímány ke svatebním obřadům v barokní kapli, v koncertním sále, na nádvoří či v hradní zahradě. Kaple také jednou

týdně slouží místním věřícím pro církevní účely. Na hradě jsou i ve spolupráci s obcí Předhradí pořádány kulturní akce: promítání letního kina v hradní zahradě, dětské pohádky na nádvoří a v prostorách hradu hradní slavnosti či psí svody. „Nejúspěšnější akcí v celé sezoně byly Hradní slavnosti v červenci. To si na hrad jenom za odpoledne našlo cestu kolem 750 lidí. Teprve druhou sezonu otevřený areál hradu přilákal návštěvníky také letním kinem, loutkovými představeními, koncerty, rozloučením s prázdninami či velmi zajímavou soutěží loveckých psů O pohár hradu Rychmburk,“ stručně glosoval letošní sezonu náměstek hejtmána Pardubického kraje Roman Línek, který má v rámci krajské samosprávy v gesci také kulturu a památkovou péči.

Předpoklady pro sezonu 2023

Turistickou sezonu 2023 čekají novinky. Expozice o historii panství Rychmburk se rozšíří o výstavní mobiliář s atraktivním obsahem (modely krajiny, model stavebního vývoje hradu, kopie sbírkových předmětů, historické barokní kostýmy, archivní listiny, ukázky výroby místní sklárny atd.). Ve druhém podlaží severozápadního křídla budou vytvořeny dvě expozice přístupné návštěvníkům schodištěm z nádvoří či výtahem pro imobilní. První z nich bude zaměřena na architekturu a období středověké gotiky, kdy byl hrad Rychmburk založen. Nejatraktivnějším prvkem této expozice bude vystavený originál oltaře sv. Kateřiny z kostela sv. Kateřiny

v Chrudimi. Pro dětské návštěvníky zde bude komůrka princezny Markéty spojená s pověstí o zalděné Markétě Berkové. Druhou expozicí ve druhém patře bude Pivovarnictví v Pardubickém kraji. Plánů je dost. Realizace dalších kroků transformace a zpřístupnění kulturní památky závisí významně na vnějších vlivech cenových turbulentních nejen na energetickém trhu. Do září roku 2022 lze však konstatovat, že vlastník hradního areálu změnil dlouhodobě veřejnosti uzavřený objekt na velmi atraktivní turistický cíl. A hodlá v tomto trendu pokračovat. ■

HRADNÍ VĚŽ VYSOKÁ 55 METRŮ

STARÉ MĚSTO U BRUNTÁLU – POHLED DO PRESBYTÁŘE

JIŽ ZANKLÁ OBEC PELHŘIMOVI – KOSTEL SV. JIŘÍ

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Po stopách gotiky

Moravskoslezský kraj od roku 2004 významně finančně přispívá na obnovu kulturních památek.

Díky tomu se podařilo náhodně objevit řadu skvostů: například ohromující fresky v křížové chodbě při kostele nejsvětější Trojice ve Fulneku nebo překvapivý výjev ve výmalbě kostela sv. Jiří v Pelhřimovech.

TEXT ODBOR KULTURY A PAMÁTKOVÉ PÉČE KRAJSKÉHO ÚŘADU MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE
FOTO ARCHIV MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

Postupné nálezy se staly impulzem k podrobnému mapování památek nesoucích v sobě odkaz na umění středověku. „Zdá se být troufalé mluvit o gotickém umění, jak ho známe například z jiných krajů naší republiky, hlavním záměrem je prezentovat úsilí a naději vlastníků, že pustit se do opravy památky má smysl a nese výsledky. V celkovém kontextu lze mluvit o zlomcích, ale pro náš kraj s nedozírnou hodnotou,“ uvádí náměstek hejtmána Moravskoslezského kraje pro kulturu a památkovou péči Lukáš Curylo.

Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie ve Starém Městě

byl původně postaven v románském slohu v polovině 13. století, což potvrzují archeologické nálezy. Z jednolodní románské stavby se dochoval kamenný portál, na kterém je datace výstavby, léta 1240 až 1260. Ke gotické přestavbě došlo v první čtvrtině 15. století. Do dnešní doby se z této přestavby dochovaly gotické úpravy východní části, ze kterých jsou zajímavé především reliéfy kamenných konzol klenby znázorňující býka, ženu, lva, orla, adoranta a anděla. V roce 1994 došlo pod vápennou výmalbou v klenbě sakristie k objevu fresek, které jsou datovány do období mistra Theodorika. Do jednotlivých polí uzavřených lomenými oblouky umělec namaloval postavy proroků a na klenbu umístil symboly evangelistů a Poslední soud, na oblouk sv. Barboru a sv. Kateřinu. V presbytáři byla objevena původní gotická okna, která byla při předchozích přestavbách zadržena. V roce 2020 byl kostel kompletně revitalizován – od obnovy střeš, nové fasády, restaurování románského portálu, odvodnění kostela po dokončení restaurování presbytáře.

Kostel sv. Jiří v Pelhřimovech

se nachází v osoblažském výběžku na hranici s Polskem a je poslední z reliků této již zaniklé obce. Navzdory torzálnímu stavu se řadí mezi nejstarší sakrální památky Moravskoslezského kraje, přibližně z poloviny 13. století. Od roku 2005 se o postupnou záchranu

OPAVA – KOSTEL SV. VÁCLAVA

tohoto kostela stará ekologická organizace Hnutí DUHA Jeseníky, která má za cíl přebudovat stavbu na kulturně-vzdělávací centrum. Z období gotiky se zde dochovaly všechny opěráky a lomeně valená klenba v sakristii, ve které byly nalezeny původní fresky. Jeden z výjevů je mimořádně dobře zachován a je ikonograficky zajímavý tím, že zobrazuje bičování Krista ženou.

Kostel sv. Václava v Opavě

je druhým nejstarším kostelem v Opavě a byl postaven poblíž původní části severních hradeb. Vznik kostela lze odvozovat od roku 1291, kdy nemanželský syn Přemysla Otakara II., vévoda Mikuláš I., vydal dominikánskému řádu listinu k založení kostela s klášterem. Objekty byly stavěny několik desetiletí a k vysvěcení olomouckým biskupem došlo roku 1336. Jednalo se o gotický kostel s bazilikálním trojlodím, které bylo členěno osmi pilíři ve dvou řadách. Z tohoto období se zachovaly zbytky gotické nástěnné malby představující dva cykly legend o sv. Janu Křtiteli a sv. Štěpánovi a unikátní zobrazení samotného autora. Dále se zde nacházejí zazděná románská okna a okenní výzdoba v podobě kruhu s vepsaným pětílistem.

Kostel Nejsvětější Trojice ve Fulneku

zdobí centrum města a řadí se umělecky k nejhodnotnějším barokním stavbám celé severní Moravy. Zároveň je zde velmi zachovalá křížová chodba z 1. poloviny 15. století, kde je typické gotické okno s plaménkovou kružbou

a žebrová klenba. V rámci jednoho objektu tak můžete pozvolna přecházet z gotiky do baroka. V minulosti byl v těsné blízkosti kostela založen augustiánský klášter. V důsledku požárů z let 1429 a 1559 byl klášter několikrát přestavován a opravován. Největší přestavby se dočkal v polovině 17. století, a to z důvodu stavby konventního chrámu. V průběhu minulých let se v křížové chodbě objevily zbytky původních nástěnných maleb, které byly také zrestaurovány.

Kostel sv. Benedikta v Krnově-

Kostelci, postaven ve druhé polovině 13. století, byl původně jednolodní románský kostel se čtvercovým presbytářem a apsidou na východní straně. Právě v těchto místech se dochovaly původní nástěnné románské malby. Kostel byl v letech 1862 až 1863 barokně přestavěn a v jeho západním průčelí byla postavena věž o čtvercovém půdorysu. Unikátní soubor restaurovaných nástěnných maleb v kostele sv. Benedikta v Krnově-Kostelci nemá v českém Slezsku obdoby. V půlkruhové apsidě se nacházejí románské malby, velká kompozice Majestas Domini (Trůnící Kristus v mandorle) se symboly evangelistů. Pod mandorlou se dochovaly dva pásy – v horním a užším malíř namaloval polopostavy světců s nápisovými páskami, zatímco v dolním a širším zakomponoval scény z dětství Krista. Malby odkryté na severní stěně čtvercového pole presbytáře kostela zobrazují legendu o sv. Benediktovi.

KRNÓV – FRAGMENT VÝMALBY V KOSTELE SV. BENEDIKTA

FULNEK – POHLED DO KŘÍŽOVÉ CHODBY KOSTELA NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

OPAVA – POZŮSTATEK GOTICKÉ MALBY V KOSTELE SV. VÁCLAVA

Pomáhají zachraňovat naše společné dědictví

SPOLUPRÁCE

Díky firemním partnerům jsme mohli podpořit konkrétní veřejné sbírky na památky, uskutečnit konferenci v centru Prahy a vydat tento tištěný bulletin. Vážíme se jejich přízně a děkujeme.

STAVAŘI A SRDCAŘI AUBÖCK

Stavební společnost Auböck působí v Čechách od roku 2005. Spektrum je široké – od novostaveb po precizní rekonstrukci historických budov. Zakázky realizuje firma zejména v jižních i středních Čechách a také v Praze. Podílela se na záchraně řady významných památkově hodnotných objektů, které získaly nejedno ocenění. V duchu tradice rodinné společnosti v Rakousku buduje značku na dobrých mezilidských vztazích a příjemné pracovní atmosféře.

www.auboeck.cz

NÁBYTEK S DUŠÍ EGOE

Spojují lidi, místa a věci napříč měřítky. Egoé studio je myšlenkovou dílnou, kde se produktový design, komunikační koncepty a neotřelé akce navzájem podporují a posilují. Od detailů zahradního nábytku po zastřešení železničních nástupišť nebo kilometry protihlukových stěn, to je Egoé. Řešení pro nové stavby i léty prověřenou architekturu.

www.egoe.eu

NA ZDRAVÍ! A NA PAMÁTKY!

KITL

Jan Vokurka píše pod značkou Kitl rodinnou ságu. Jeho pradědeček míval likérku, a tak bylo na co navazovat. Objevil přitom příběh doktora Kittela, legendu o muži, který ordinoval a bádá. Nechal se jím inspirovat. V roce 2018 udělala společnost Kitl obrovský krok a koupila areál Vratislavické kyselky. To je nový podnět, který dává příležitost spojovat minulost s dneškem a chutnou budoucností.

www.kitl.cz

ABY PO NÁS NĚCO ZBYLO

EPSON

Papírem a barvou konzervují přítomnost, která se už za okamžik stává historií. Epson si po celém světě získal důvěru díky svému závazku otevřenosti, spokojenosti zákazníků a udržitelnosti. Respektuje individualitu a zároveň podporuje týmovou spolupráci, ve firmě jsou odhodláni poskytovat jedinečnou hodnotu prostřednictvím inovativních a kreativních řešení, která jsou navíc šetrná k přírodě i peněženke.

www.epson.cz

KÁVA S PŘÍBĚHEM

MAMACOFFEE

Pražírna, která momentálně provozuje šest kaváren a vlastní řemeslnou pekárnu. Impulzem pro založení mamacoffee byla cesta do jižní Etiopie v roce 2007. První vlastní kavárnu v pražské Londýnské ulici otevřeli o rok později. Založili tak jednu z prvních pražírén výběrové kávy a nejstarší férovou pražírnu ve střední Evropě. Nevšedním projektem je také Café Nezisk, kde milovníci kávy podporují nákupem rozličné neziskové organizace v průběhu celého roku.

www.mamacoffee.cz

PROJEKT MÁME VYBRÁNO POMÁHÁ CHRÁNIT NENAHRADITELNÉ BOHATSTVÍ KOLEM NÁS.

Součástí projektu je konference,
jejíž 12. ročník se uskuteční v květnu 2023
v dominikánském klášteře v Praze.

www.mamevybrano.cz

Institut pro památky a kulturu, o.p.s., je nezisková organizace, založená v roce 2007. Inspiruje, informuje o novinkách v oblasti památkové péče a propojuje lidi, kterým není kulturní dědictví lhostejné. Konference MÁME VYBRÁNO v centru Prahy je místem setkávání, tento tištěný bulletin užitečným návodem a celostátní soutěž přehlídkou toho, kde všude lidé přispívají k uchování historie. Sociální podnik zaměstnává lidi, kteří se vzhledem ke své zdravotní situaci obtížněji uplatňují na práci.

Tento bulletin byl vydán ve spolupráci s:

Středočeský kraj

Bulletin MÁME VYBRÁNO

Ročník 7

© Institut pro památky a kulturu, o.p.s.

Vydává: Institut pro památky a kulturu, o.p.s.

Editor: Jan Štifter

Redakce: Kristýna Julínová, Jan Štifter, Aleš Kozák

Jazyková redakce: Lenka Kuboušková

Grafická úprava: Jiří Pobříslo a Jan Štůr

E-mail: mamevybrano@propamatky.cz